

Aan de bewindslieden van het Ministerie van VWS, excellenties,

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van de discussienota 'Zorg voor de Toekomst'. Wij herkennen ons in de opgave waarvoor het veld van zorg en welzijn zich de komende jaren gesteld ziet en in het verlengde daarvan het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Ook de Nederlandse Vereniging van Toezichthouders in Zorg en Welzijn (NVTZ) heeft in haar ledenvergadering van 19 november 2020 een [strategisch beleidsplan 2020-2025](#) aangenomen. De kernthema's van deze meerjarenstrategie: kwaliteit van werk, de juiste samenhang en verduurzaming zien wij, soms in licht andere bewoordingen, in uw nota terug.

In het besef dat het hier gaat om een discussienota, maken wij ons toch zorgen over het gebrek aan een samenhangende visie en een prioritering van de beleidsopties. In dat kader willen wij u enkele gedachten meegeven en spreken wij de bereidheid uit om de komende jaren actief mee te denken bij de vormgeving van geëigende oplossingen voor de problemen waarvoor wij gesteld zijn.

In de juiste samenhang

Ondanks de pogingen van de afgelopen jaren om de samenhang in zorg en welzijn te vergroten, moeten we constateren dat soms het tegendeel wordt bereikt. Hiervoor zijn verschillende oorzaken aanwijsbaar. Het telkens weer toelaten van nieuwe zorgaanbieders zonder daarbij te letten op toegevoegde waarde en de gevolgen voor verrommeling; het nog steeds denken vanuit aanbod in plaats van te starten bij de vraag van burger, cliënt en/of patiënt. Aansluitend bij uw eigen constatering: de veelheid aan regionale indelingen. Deze zijn meestal gebaseerd op ordeningen uit het verleden of keuzes van landelijke organisaties zonder daarbij rekening te houden met de daardoor ontstane onsamenhangendheid en bestuurlijke drukte. Wat ons betreft wordt er radicaler aandacht besteed aan harmonisering.

Tenslotte zijn veel van de opgaven in de wereld van zorg en welzijn alleen maar verder te brengen in samenhang met andere beleidsterreinen. Hiertoe zou een generatiegerichte benadering behulpzaam kunnen zijn. Samenhang tussen zorg, welzijn en onderwijs voor de jeugd. Samenhang tussen zorg, participatie en werk voor de beroepsbevolking en samenhang tussen wonen, welzijn en zorg voor de ouderen. Onze indruk bestaat dat dergelijke samenhangen mede niet bewerkstelligd worden door departementale structuren en het systeem van departementale commissies in de Tweede Kamer. Samen met onze zusterverenigingen van interne toezichthouders hebben wij een overstijgend denken van ministeries en Parlement al vaker bepleit. Zelfs in uw eigen gebouw waar de Ministeries van VWS en SZW zijn samengebracht, bestaat er hoegenaamd geen overstijgend denken.

Kwaliteit van werk

In het beleid wordt veel aandacht gevraagd voor de krapte op de arbeidsmarkt en de gevolgen die dat kan hebben voor de toekomst. Graag willen wij de nadruk leggen op de kwaliteit van werk. Elk jaar stromen vele professionals weg uit zorg- en welzijnsorganisaties. Je zou zelfs kunnen spreken over dweilen met de kraan open. Daarmee samenhangende vraagstukken zijn de uit de hand lopende PNIL-kosten en de afnemende zo nodige continuïteit voor patiënten en cliënten. Dit vraagt om meer radicale beleidskeuzes. Hierbij willen we ook aansluiten bij het recente rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) '[Het betere werk](#)'. We zijn er ons van bewust dat hiervoor nog veel meer aandacht nodig is, ook bij raden van toezicht en commissarissen. Daarom zullen wij nog dit voorjaar een werkgroep instellen om deze thematiek hoger op de agenda van onze leden te krijgen.

Verduurzaming

Vaak worden er zorgen uitgesproken over de houdbaarheid van het huidige voorzieningenniveau in zorg en welzijn, zo ook in deze nota. Ook hier hopen wij op meer fundamentele beleidskeuzes. Aanbieders worden nog steeds gevangen gehouden in retrospectieve verantwoordingen terwijl ons inziens verantwoording gebaseerd zou moeten zijn op de opgaves waarvoor het aanbod zich gesteld ziet. Dit vraagt ook om geheel andere verantwoordingsdocumenten, waarin de nadruk ligt op de opgave in de regio en toekomstgerichtheid. Met nadruk willen we stellen dat dit niet tot meer verantwoording zou moeten leiden. Als voorbeeld zou kunnen dienen de rol die zorg- en welzijnsinstellingen en professionals kunnen spelen bij de ecologische opgave. Dit staat nog nauwelijks op de agenda. Mede ook omdat er in de verantwoording niet naar wordt gevraagd.

Recent heeft onze Wetenschappelijke Adviesraad (WAR) een rapport het licht doen zien '[Voorbij het toezien](#)'. Dit rapport sluit goed aan bij eerdere rapporten, zoals die van de Raad voor Zorg en Samenleving '[Blijk van vertrouwen](#)'. In dit rapport wordt bepleit om te schakelen van een paradigma gebaseerd op controle en beheersing naar een paradigma van vertrouwen en improvisatie, dat veel beter aansluit bij de complexiteit van de postmoderne samenleving: 'late moderniteit'. Dit vraagt de komende jaren om het doordenken van nieuwe governance verhoudingen. Graag willen we daarom hier het begrip 'passend toezicht' introduceren. De afgelopen jaren zien wij een toename van wetten en regels die telkens weer hun oorsprong vinden in reactie op misstanden, bijvoorbeeld door niet bonafide aanbieders. Allereerst kunnen we ons afvragen of hiermee dit kwaad effectief bestreden wordt, maar een ding is zeker: de aanbieders ter goeder trouw worden steeds meer belast door regeldruk. Dit betekent ook dat we niet langer moeten denken in 'one size fits all'. De governance voor hele kleine aanbieders moet fundamenteel anders gestalte krijgen dan die voor complexe organisaties en ook dienen er nieuwe governance modellen ontwikkeld te worden voor netwerken en regionale samenwerkingsverbanden.

Ter afronding willen wij stellen dat de toekomst alleen maar vorm kan krijgen door ook jonge mensen de ruimte te geven over deze toekomst mee te denken. Hierbij dient het vertrekpunt altijd de eigen lokale en sociale context te zijn, dus betrek jongeren uit verschillende sociale lagen, stedelijke en meer landelijke milieus, groei- en krimpregio's en van verschillende culturele achtergronden, etc.

Namens het bestuur van de NVTZ,

Hoogachtend,

Aad Koster
Voorzitter